

Projectplan

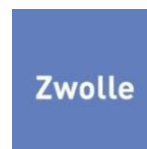
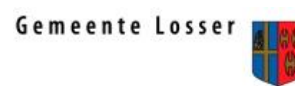
**SOCIAAL
VITAAL**
in kleine kernen

Aanvragende gemeente	Gemeente Deventer
Deelnemende gemeenten 11	Almelo, Borne, Deventer, Hardenberg, Hellendoorn, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Olst-Wijhe, Raalte en Zwolle.
Ondersteunende partij	Sportservice Overijssel
Projectperiode	1 januari 2017 - 31 december 2018
Datum	26 mei 2016

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Probleemverkenning	4
3.	Doelstelling	6
4.	Doelgroep	6
5.	Resultaten	7
6.	Uitvoering	8
7.	Projectorganisatie	9
8.	Monitoring en evaluatie	10
9.	Communicatie - Kennisdeling	10
Bijlage I. Aantal kernen/wijken per deelnemende gemeente		11

Betrokken gemeenten:

Overige betrokken organisatie(s):

1. Inleiding

Ontwikkelingen als krimp, sociale achterstand en vergrijzing hebben gevolgen voor onder andere het voorzieningenaanbod, accommodaties, woningvoorraad en activiteiten aanbod in kleine kernen. Onder het begrip kleine kern worden hier naast dorpen en buurtschappen ook wijken (zowel groei- als krimp-) in de grote(re) gemeenten bedoeld. De provincie Overijssel verwacht de komende decennia overall een afvlakking van de bevolkingsgroei. Daarmee volgt Overijssel de landelijke demografische ontwikkelingen: tot ongeveer 2030 wordt een lichte stijging van het aantal inwoners verwacht tot circa 1,18 miljoen rond 2030, daarna zal het aantal inwoners licht dalen. De groei in de provincie Overijssel voltrekt zich echter vooral in de grote steden. In de rest van de provincie is sprake van stabilisatie of een lichte daling van het aantal inwoners.

De recente toestroom van vluchtelingen en de toename van het aantal vergunninghouders kan deze trend in een aantal gemeenten mogelijk keren.

Deze ontwikkelingen hebben ook invloed op het sport en beweeglandschap in kleine kernen: minder sporters, minder aanbod en een toenemende druk op het vrijwillig en bestuurlijk kader. De kracht van sport als 'bindmiddel' en specifiek het bestaansrecht van sommige sportverenigingen komt hiermee onder druk te staan. Dit heeft tot gevolg dat een belangrijke factor om een gezonde en actieve leefstijl van inwoners en de leefbaarheid in de omgeving te bevorderen dreigt weg te vallen.

Met name om kwetsbare groepen, zoals ouderen, mensen met een chronische aandoening of beperking en sociaal zwakkeren, zo lang mogelijk zelfstandig te laten wonen, zijn gemeenten bezig met de inrichting van bijvoorbeeld woonservicegebieden en/of de inzet van wijk-/kernteams, waarbij een gecoördineerd aanbod van voorzieningen, diensten en zorg wordt gerealiseerd. Ook mantelzorgers wordt hierbij een belangrijke rol toegedicht. Het verzorgen van een actieve dagbesteding in een beweegvriendelijke omgeving is een uitdaging waar veel gemeenten op dit moment voor staan.

Binnen het project Sociaal Vitaal staat een sociale en vitale kern centraal. Uitgangspunt hierbij is om lichamelijke, sociale en geestelijke gezondheid te optimaliseren, zodat iedereen (zo lang mogelijk) actief aan de samenleving kan deelnemen en een zo zelfstandig mogelijk leven kan leiden.

Door deelname aan dit project willen 11 gemeenten sport en bewegen zo dicht mogelijk bij de inwoners brengen en daardoor bijdragen aan de vitaliteit en leefbaarheid van wijken en kernen. Op basis van behoeften en ideeën uit de samenleving wordt een sport- en beweegaanbod gecreëerd.

2. Probleemverkenning

Sociaal Vitaal is een concept waarmee een kleine kern haar sport- en beweegaanbod opnieuw en laagdrempelig kan inrichten en waarbij maatschappelijke doelen centraal staan. Veelal is het sportaanbod in (kleine) kernen beperkt(er) en traditioneel georganiseerd, waardoor dit niet altijd (meer) aansluit bij de wensen en behoeften van de inwoners. Lichamelijke beweging kan gestimuleerd worden met de aanwezigheid van een passend sport- en beweegaanbod, zo veel mogelijk afgestemd op de wensen en behoeften van alle inwoners. Uiteraard moeten daarbij zoveel als mogelijk de bestaande sportaanbieders betrokken worden.

De verschraving van het voorzieningenaanbod heeft naast invloed op de lichamelijke beweging van inwoners, ook invloed op de leefbaarheid in de betreffende kernen. Versterking van het sport- en beweegaanbod en de sociale (infra-)structuur leidt tot verbetering van de leefbaarheid.

Uit verschillende onderzoeken door onder meer het [Mulier Instituut](#) en het [Verwey-Jonker Instituut](#) naar sport en maatschappelijke effecten, blijkt dat sport en sociale vitaliteit op verschillende manieren verbonden zijn. Zo geeft sport onder meer:

- gelegenheid tot participatie en betrokkenheid van alle 'buurtbewoners', en
- vergroot het zelfvertrouwen, zelfredzaamheid en sociale vaardigheden (van met name kwetsbare groepen).

Om sport en bewegen zoveel mogelijk te stimuleren, en de leefbaarheid van de bedoelde kleine kernen op peil te houden, is het belangrijk nieuwe manieren te zoeken om mensen te binden aan sport en bewegen en het voorzieningenaanbod ('hard- en software') te vernieuwen.

Samenwerking tussen sportverenigingen en andere lokale partijen, zoals gemeente, gezondheidszorg, zorg en welzijn, onderwijs, de kerk en de middenstand, staat centraal. Door samenwerking wordt de kans op het bereiken van de niet- sporter aanzienlijk vergroot. Daarnaast wordt de samenwerking tussen aanbieders van sportvoorzieningen vergroot, het gebruik van voorzieningen geïntensiveerd en worden de gevolgen van krimp op de leefbaarheid beperkt.

Aansluiting Wet Maatschappelijke Ondersteuning

Het project Sociaal Vitaal in kleine kernen draagt bij aan de volgende doelstellingen van de Wmo, te weten:

Het bevorderen van de sociale samenhang, de mantelzorg en vrijwilligerswerk, de toegankelijkheid van voorzieningen, diensten en ruimten voor mensen met een beperking, de veiligheid en leefbaarheid in de gemeente, alsmede voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld.

Sociaal Vitaal is een samenwerkingsverband van sportaanbieders en andere lokale partijen in een kleine kern, met als doel om inwoners vanuit hun eigen behoefte en kracht verantwoord en structureel 'in beweging' te brengen. 'Actief meedoen' is een belangrijk onderdeel van de aanpak. Dat kan als deelnemer, aanbieder, vrijwilliger of als supporter of sponsor. Je samen sterk maken voor een vitale kern, waardoor de leefbaarheid wordt vergroot.

Het ondersteunen van de zelfredzaamheid en de participatie van personen met een beperking of met chronische psychische of psychosociale problemen zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving.

Binnen het project wordt extra aandacht gegeven aan inwoners, die om uiteenlopende redenen niet vanzelf in beweging komen. Om deze achterstandsgroepen te bereiken wordt de samenwerking gezocht met lokale partijen, zoals bijvoorbeeld zorg- en welzijnsprofessionals.

Gestreefd wordt naar een zo optimaal mogelijk sport- en beweegaanbod 'dicht bij huis', in de omgeving waar deze potentiële deelnemers zich veilig voelen en worden omringd door hen bekende inwoners. De sportaanbieders worden hierbij waar nodig ondersteund.

Aansluiting bakens welzijn Nieuwe Stijl

Het project Sociaal Vitaal in kleine kernen sluit naadloos aan bij de Bakens Welzijn Nieuwe Stijl, te weten:

Baken 1: Gericht op de vraag achter de vraag

Op basis van inventarisatie en onderzoek onder de (potentiele) deelnemers, wordt het sport- en beweegaanbod vraaggericht, dus afgestemd op hun wensen, behoeften en mogelijkheden, opgezet en ingericht.

De sport- en beweegpartners gaan samen met de (potentiele) deelnemers en zo veel mogelijk vanuit hun persoonlijke situatie/omstandigheden, op zoek naar aangrijpingspunten om (meer of weer) in beweging te komen.

Baken 2: Gebaseerd op de eigen kracht van de burger

De (potentiele) deelnemers worden zelf individueel en/of via bestaande lokale burgerinitiatieven vanaf het begin nadrukkelijk betrokken bij het opzetten en/of organiseren en/of in stand houden van het gewenste sport- en beweegaanbod.

Dit onder het motto 'voor en door de burger'.

Baken 3: Direct er op af

De toegepaste ketenaanpak is er op gericht om via een of meer van de betrokken lokale en/of regionale partners de (potentiële) deelnemers (met name de kwetsbare en inactieve) zo veel mogelijk direct en persoonlijk te bereiken en te begeleiden.

Baken 4: Formeel en informeel in optimale verhouding

Sport en bewegen is een informele, preventieve interventie. De betrokken professionals (zoals de buurtsportcoaches, trainers/sportleiders, maar bijvoorbeeld ook welzijnsorganisaties en sociale wijk-/kernteams) zijn nabij wanneer verwijzing naar formele zorg nodig is.

Overigens wordt door actieve deelname aan sport- en beweegactiviteiten het sociale netwerk van de deelnemers in stand gehouden of uitgebreid. Dit geeft betrokken mantelzorgers steun en ontlast hen.

Baken 5: Doordachte balans van collectief en individueel

Sport en bewegen kan worden gezien als een collectieve aanpak die mogelijkheden biedt voor de oplossing van problemen van (individuele) burgers en mantelzorgers. Dit geldt zeker voor sport en bewegen in verenigingsverband, maar kan ook worden gerealiseerd via andersoortige vormen van groepsverbanden. Sport en bewegen als hulp- en bindmiddel.

Baken 6: Integraal werken

Sociaal Vitaal is voor een belangrijk deel gebaseerd op (integrale) samenwerking. Het succes valt of staat met het realiseren van de juiste samenwerkingsverbanden en/of afstemming tussen de (potentieel) betrokken partners. Daarbij is voor de professionals een initiërende rol weggelegd, waarbij zij in de uitvoering niet alleen nauw moeten samenwerken met collega-professionals van de andere partners, maar ook met vrijwilligers en deelnemers.

Hierbij staat de inwoner centraal!

Baken 7: Niet vrijblijvend, maar resultaatgericht

Deelname aan het project is vrijwillig, maar niet vrijblijvend. Dat geldt zowel voor de potentiële samenwerkingspartners, als voor de potentiële deelnemers.

Op basis van goede voorlichting beslissen de (potentiële) partners welke rol zij kunnen/willen hebben bij de te ontplooiende activiteiten. Dit zelfde geldt voor (potentiele) deelnemers v.w.b. het activiteitenaanbod (waarvoor men zich - tegen betaling - kan opgeven).

Baken 8: Gebaseerd op ruimte voor de professional

Binnen het kader van onderhavige projectomschrijving hebben de betrokken professionals op basis van hun expertise een grote mate van vrijheid om voor de lokale invulling (per kern) voor maatwerk te gaan, afgestemd op de lokale situatie en omstandigheden. E.e.a. uiteraard wel in goed overleg en afstemming met alle betrokken lokale/regionale partners, vrijwilligers en de (potentiele) deelnemers.

Innovatief

Kleine kernen kenmerken zich - net als sportverenigingen - door een hoge graad van zelf organiserend vermogen. Veel kleine kernen ondervinden de gevolgen van krimp, sociale achterstand, vergrijzing en in toenemende mate van de opvang van asielzoekers/vergunninghouders. Sportclubs zijn van oudsher organisaties voor ontmoeting en participatie. Zij vervullen zeker in kleine kernen een spilfunctie.

Bij de aanpak Sociaal Vitaal wordt actief ingezet op verbinding van sport en bewegen en meer specifiek de kernkwaliteiten van de sportvereniging en de potentie van de wijk/inwoners. Afgestemd op de wensen en behoeftes van de inwoners wordt de beweeg-infrastructuur van de kern versterkt. Dit resulteert in een vraag-gestuurd, duurzaam (life-time), inter-generatief sport en beweegaanbod, gericht op - interculturele - ontmoeting en een gezonde leefstijl.

Kleine kernen, grote kansen!

Doelstelling

3. Doelstelling

Hoofddoelstelling

Het realiseren van vitale kernen, door een optimale afstemming van het sport-, beweeg- en gezonde leefstijlaanbod op de wensen en behoeftes van alle inwoners.

Subdoelstellingen

Om bovenstaande doelstelling te halen zijn een drietal subdoelstellingen geformuleerd:

1. inzicht (op basis van inventarisatie/onderzoek) in de wensen en behoeftes van de inwoners waar het gaat om het bestaande en/of nieuw sport-, beweeg- en leefstijlaanbod
2. verbeteren van bestaande en/of opzetten van nieuwe samenwerkingsverbanden tussen sport, gezondheidszorg, zorg en welzijn, onderwijs en private partijen, die zich inzetten om de inwoners in beweging te brengen en/of te houden
3. (bij voorkeur) aanhaken bij en/of uitbreiden van een bestaande breed gedragen organisatiestructuur ten behoeve van de continuïteit; alleen als die mogelijkheid ontbreekt opzetten van een nieuwe structuur.

Doelgroep

4. Doelgroep

Sociaal Vitaal richt zich op alle inwoners van de deelnemende kleine kernen. Er wordt extra aandacht besteed aan inwoners, die niet vanzelf in beweging komen. Zoals bijvoorbeeld senioren, vluchtelingen/vergunninghouders, mensen met een chronische aandoening, psychische problemen of overgewicht. Bij de keuze wordt gebruik gemaakt van de demografische gegevens van de betreffende kern.

Onder het begrip kleine kern wordt in het kader van dit project verstaan: een dorp, buurt(-schap) of wijk in een grote(re) gemeente, die (bij voorkeur) uit maximaal 5.000 inwoners bestaat.

Voor het welslagen van het project moet in de deelnemende kern een basisareaal aan voorzieningen aanwezig zijn, waaronder in ieder geval een accommodatie met mogelijkheden voor sport- en bewegen.

Sport- en beweegaanbieders, evenals gezondheids-, zorg-, welzijns- en onderwijsorganisaties en private partijen vormen secundaire doelgroepen, die van belang zijn voor het welslagen van het project.

Resultaten

5. Resultaten

Concrete resultaten

Verdeeld over 11 gemeenten wordt het project Sociaal Vitaal opgestart in 22 kernen.

Per kern worden de subdoelstellingen vertaald naar concrete acties en resultaten, afhankelijk van de lokale wensen en behoeften en de doelgroep-keuze(s). Overall worden op basis van lokaal maatwerk (aansluitend bij het gemeentelijke beleid) de volgende resultaten nagestreefd:

1. Opzetten/verbeteren van samenwerkingsverbanden tussen sport, gezondheidszorg, zorg en welzijn, onderwijs, de kerk, middenstand en andere relevante private partijen.
Op basis van een sociale kaart van de kern (zie hierna bij fasering, Fase 1. Verkenningfase), met een overzicht van alle relevante partijen/organisaties en de sport- en beweeg- en ontmoetingsmogelijkheden:
  - maken van samenwerkingsafspraken om het sport-, beweeg- en leefstijlaanbod te optimaliseren
  - opzetten van een netwerk voor doorverwijzing en/of opvang en begeleiding van de doelgroep
  - samenstellen van actueel voorlichtingsmateriaal over het sport- en beweegaanbod.
2. Optimaliseren van het sport-, beweeg- en gezondheidsaanbod:
  - vernieuw(en)d aanbod (veelzijdig en laagdrempelig) op het gebied van sport, bewegen en gezondheid toegankelijk voor diverse leeftijden en doelgroepen
  - indien van toepassing zijn sport- en beweegaanbieders bekend met de mogelijkheden van de gekozen (kwetsbare) doelgroep(en).
3. (nieuwe) Organisatiestructuur:
  - een samenwerkingsverband tussen sport- en beweegaanbieders en 'buurt'-organisaties, dat als zelforganisatie functioneert.

Beoogd maatschappelijk effect

Vitale inwoners en het vergroten van de leefbaarheid binnen kleine kernen is het beoogde maatschappelijke effect van het project Sociaal Vitaal. Een vraaggericht, gevarieerd, laagdrempelig sport-, beweeg- en (preventief) gezondheidsaanbod, waarbij wordt samengewerkt met sport-, zorg-, welzijns- en gezondheidsorganisaties staat centraal binnen de aanpak. Hierbij wordt zoveel mogelijk het principe 'door en voor de inwoners' gehanteerd. De vernieuwde aanpak/samenwerking leidt tot een optimaal gebruik van de aanwezige (en mogelijk verbeterde en/of nieuw aan te leggen) sport- en beweeg infrastructuur (accommodatie- of sportparkgericht aanbod).

De subsidie wordt gebruikt als aanjaagmiddel om een samenwerkingsverband op te zetten, dat na afloop van de project periode zelfstandig kan functioneren en waarbij door alle betrokken partijen structureel aandacht wordt besteed aan (het bevorderen van) een gezonde en actieve leefstijl van de inwoners. Daarbij moet blijvend worden ingespeeld op veranderende wensen en behoeften van de inwoners.

6. Uitvoering

Na toekenning van de gevraagde subsidie door de provincie Overijssel wordt zo snel mogelijk begonnen met de voorbereidingen, die moeten leiden tot de resultaten zoals benoemd in hoofdstuk 4.

De looptijd van het project Sociaal Vitaal is twee jaar, namelijk van januari 2017 tot en met december 2018. Bij een 'go' en afhankelijk van het moment waarop de provinciale beschikking dan afkomt, kunnen binnen de fasering onderdelen van de verkenningsfase al in 2016 ter hand worden genomen.

Een lokale projectleider wordt de coördinator en kartrekker van het project. Hij/zij gaat aan de slag met een lokaal samenwerkingsverband tussen eerstelijnszorg, dorpsbelangen, welzijn, cultuur, sport, scholen en private partijen. Daar waar mogelijk wordt aangesloten bij bestaande sociale verbanden waar mensen elkaar van kennen. Het samenwerkingsverband onder leiding van de projectleider heeft als taak om een werkplan op te stellen en hier uitvoering aan te geven. De subdoelstellingen vormen de basis voor dit werkplan en worden hierin geconcretiseerd. Dit gebeurt op basis van de uitkomsten van de inventarisatie naar de wensen en behoeften onder de inwoners, een eventuele doelgroep(en)-keuze en in samenspraak met de aanwezige 'buurt'-organisaties.

Om het bestaande sport- en beweegaanbod te optimaliseren en/of uit te breiden, bieden zowel de aanbod-, als de organisatiekant mogelijkheden. Qua (nieuw) activiteitenaanbod kan gedacht worden aan bijvoorbeeld de organisatie van workshops en korte cursussen. Voor wat betreft organisatie-aspecten moet onder meer worden gedacht aan nieuwe vormen van lidmaatschappen (flexibele - kortdurende - omni). Naar behoefte kan dit aanbod nog worden versterkt met activiteiten rondom andere gezonde leefstijlthema's (BRAVO: Bewegen - Roken - Alcohol - Veiligheid - Ontspanning).

Onderstaande fasering geldt voor alle kernen en geeft een globaal overzicht van de uit te voeren taken voorafgaande aan en gedurende de officiële projectperiode.

Fase 1: Verkenningsfase (september/oktober 2016 - januari/ februari 2017)

<i>Actie</i>	<i>Periode</i>
Inventarisatie en kennismaking met (potentiële) samenwerkingspartners/bestaande netwerk(en)	2016 / januari -februari
Creëren draagvlak bij Stakeholders	gehele projectperiode
Formeren werk-/klankbordgroep	2016 / januari -februari

Fase 2: Organisatiefase (januari-mei 2017)

<i>Actie</i>	<i>Periode</i>
In kaart brengen wensen, behoeften inwoners	maart
Opstellen sociale kaart (mede op basis wensen/behoeften)	maart
Vertalen speerpunten naar werkplan, inclusief. communicatieplan	april/mei

Fase 3: Uitvoeringsfase (uiterlijk mei 2017 - december 2018)

Actie	Periode
Uitvoering werkplan	mei t/m dec. 2017
Monitoring projectactiviteiten	z.s.m. / periodiek
Opnieuw vaststellen werkplan	januari 2018

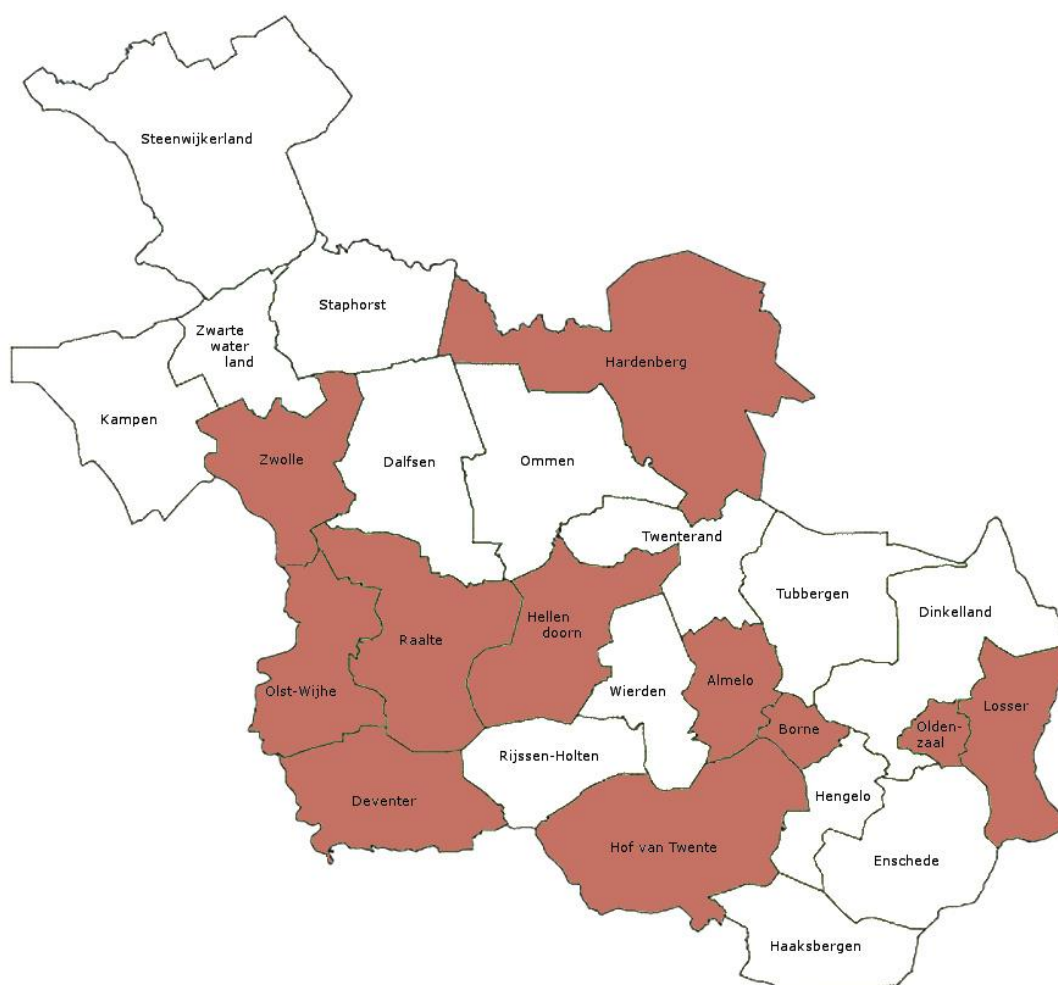
Fase 4: Evaluatie, rapportage en implementatie (oktober 2017 - december 2018)

Actie	Periode
Op basis evaluatie opstellen tussen- en eindrapportage	nov.-dec.'17/nov.-dec.'18
Bepalen strategie voor implementatie en continuering	z.s.m.
Publiceren van de successen/overdragen van de kennis	z.s.m. / periodiek

Projectorganisatie

7. Projectorganisatie

De volgende 11 gemeenten nemen deel aan het project Sociaal Vitaal: Almelo, Borne, Deventer, Hardenberg, Hellendoorn, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Olst-Wijhe, Raalte en Zwolle.

In totaal wordt Sociaal Vitaal in 22 kernen opgestart. Zie bijlage I. voor het aantal kernen per gemeente. Per kern wordt een lokale projectleider aangesteld voor 0,1 fte.

De gemeente is verantwoordelijk voor de keuze van de kern(en) en het (mede) creëren van draagvlak per kern. Per kern wordt daarom een projectgroep samengesteld, bestaande uit relevante organisaties die actief zijn in de betreffende kern. Deze projectgroep stelt jaarlijks het werkplan vast en fungeert onder meer als klankbord voor de lokale projectleider.

Geïnitieerd door Sportservice Overijssel vindt er tweejaarlijks een provinciaal overleg plaats met de betrokken gemeenten en/of lokale projectleiders om ervaringen en kennis te delen.

De provinciale regie en coördinatie zijn namens de pen-voerende gemeente in handen van Sportservice Overijssel. Taken zijn o.a.: ondersteuning (bij bijv. het creëren van draagvlak), coaching en facilitering van de lokale projectleiders; organisatie van het tweejaarlijkse overleg van de provinciale projectgroep; ondersteuning t.a.v. onderzoek, monitoring, evaluatie en rapportages; overdracht naar andere Overijsselse gemeenten.

Monitoring

8. Monitoring en evaluatie

Output evaluatie

Er wordt inzichtelijk gemaakt wat de diverse activiteiten hebben opgeleverd. Aantal nieuwe sportactiviteiten, aantal nieuwe sporters, aantal doorverwijzingen, etc.

Proces evaluatie

Het project wordt geëvalueerd op de succes- en faalfactoren van het implementatie-proces. Ook wordt per gemeente inzichtelijk gemaakt in hoeverre de (sub-)doelstellingen zijn gehaald, door antwoord te geven op de vragen: *Wat werkt, voor welke kern en onder welke omstandigheden?*

Communicatie

9. Communicatie - Kennisdeling

Gedurende de projectperiode worden ervaringen uitgewisseld tussen de diverse betrokken partijen via o.a. het specifiek voor dit project in te richten Kennisplein en tweejaarlijkse provinciale uitwisselingsmomenten, geïnitieerd door Sportservice Overijssel.

De opgedane kennis en ervaring wordt met de niet-deelnemende gemeenten gedeeld via de volgende kanalen/middelen:

- via de (digitale) nieuwsbrieven, twitter en websites van de gemeenten, Sportservice Overijssel en evt. andere betrokken partijen
- in het VSG overleg Ambtenaren Sport (Twente en Salland, 2x per jaar)
- presentatie van de (tussentijdse) resultaten en ervaringen tijdens de Overijsselse Sportontmoeting of op een apart (slot)symposium
- via de reguliere advieswerkzaamheden van Sportservice Overijssel worden de niet-deelnemende gemeenten geïnformeerd over de voortgang en ervaringen
- via een eindrapportage met voorbeelden en ervaringen, gericht op zowel beleidsmakers als op de uitvoerders.

Bijlage I. Aantal kernen/wijken per deelnemende gemeente

Gemeente	Kernen
Almelo	2
Borne	2
Deventer	2
Hardenberg	2
Hellendoorn	2
Hof van Twente	2
Losser	2
Oldenzaal	2
Olst-Wijhe	2
Raalte	2
Zwolle	2
Totaal aantal gemeenten: 11	Totaal aantal kernen: 22